

hans kjærlighet ikke er avhengig av nærvær, at den er der, og at den bærer til tross for fravær. Det er gode og håpefulle ord til deg og meg. Kjærligheten og livet er sterkere enn døden, og håpet lever også når vi står ved graven til en av våre kjære. Fortellingen om Lasarus er også din og min fortelling om at Jesu kjærlighet og nærvær er der like sterkt både i fravær som i nærvær, og gir oss erfaringer av et helt spesielt og grensesprengende vennskap. Gud inviterer oss til relasjon, fellesskap og til å kommunisere med ham. Det kunne se ut som om Marta og Maria ikke fikk svar på sin bønn til Jesus, noe vi også kan kjenne oss igjen i. Selv om Gud ikke svarer på våre bønner slik vi tror og håper, så betyr heller ikke det at han ikke elsker oss mens vi venter på svar. Gud svarer alltid på bønn, men svaret er som vi vet, ikke nødvendigvis det vi hadde sett for oss. Jesus viser oss også i denne fortellingen at det er en dyper og større mening som åpenbares når Lasarus vekkes opp fra de døde – for det handler ikke bare om livet her og nå, men om oppstandelsen og livet som vi alle gjennom Jesus får del i når vi døpes i Faderens, Sønnens og Den

hellige ånds navn, og som varer inn i evigheten. Hver gang vi feirer nattverd, er Jesus til stede i brød og vin og bekrefter relasjonen til oss. Et livets vennskap nå og for alltid!

Salmeforslag:

233 Kjærlighet er lysets kilde
295 Skaperens stemme
308 Nå la oss takke Gud
322 Stor er din trofasthet
434 Det er navnet ditt jeg roper
466 Sorgen og gleden
489 Blott en dag
656 Kjærlig er gleden
712 Himmelske Far, du har skapt oss
727 Lysenes Gud, kjærlighets kilde
678 Vi rekke våre hender frem



HILDE BARSNES, PREST, TERAPEUT
OG VEILEDER I SPERO – ET STED FOR
LIVSHÅP
HILDE.BARSNES@GMAIL.COM

21. SØNDAG I TREENIGHETSTIDEN

18. oktober 2026

Tekster: Jer 29,4–7; Rom 13,1–7;
Matt 22,15–22
Liturgisk farge: grønn

HJEM, MAT, FELLESSKAP OG HÅP

Det er TV-aksjon 18. oktober, og Flyktningshjelpen mobiliserer for at mennesker på flukt skal ha trygge hjem og håp for fremtiden. Søndagens tekster utfordrer oss til å se realitetene i verden for det de er, og til å bidra til trygghet der vi kan.

Treenighetstid og TV-aksjon

Treenighetstiden er kirkeårstiden for det kristne livet. Hva er det evangeliene forteller om det gode livet, om våre medmennesker og om Gud? Treenighetstiden stiller de store spørsmålene som har konsekvenser for dagliglivet.

Denne søndagens evangelietekst er mange ganger brukt for å si noe om forholdet mellom «det som tilhører keiseren», og «det som tilhører Gud»

(Matt 22,20). Men Jesu samtale med fariseerne sier kanskje vel så mye om hvordan Jesus forholder seg til ondskap og destruktivitet. Kanskje kan det være vel så mye å hente i fortellingens struktur som i selve saken fariseerne og Jesus diskuterer? Gjør vi det, kan tekstene denne søndagen virkelig utfordre oss på hvordan vi lever livene våre, og hvordan vi kan bidra med håp for fremtiden for dem som er på flukt og trenger trygge hjem.

Tekstene

Bygg dere hus og bo i dem!

Den litterære sjangeren i søndagens tekst fra Det gamle testamentet er et brev. Jeremia sitter i Jerusalem og skriver et brev til dem som er ført bort til eksilet i Babylon (v. 1–3). Han forbereder dem på at de skal være i eksil i 70 år før Gud vil oppfylle sitt løfte og føre dem tilbake til Jerusalem (v. 10). Gud vil gi dem fremtid og håp, skriver Jeremia (v. 11), men enn så lenge er det ikke så mye annet å gjøre enn å vente.

Mens folket venter, oppfordrer Jeremia i dagens lesetekst til å slå seg ned og la røttene finne feste. Brevet er stilet til menn som blir oppfordret til å «ta» koner til seg selv og sønnene, mens døtrene skal «giftes bort» (v. 6). Det er pakket godt inn i patriarkalsk språk, så jeg må trekke pusten godt for å få øye på profetens poeng, når han skriver i tråd med datidens patriarkalske samfunnsstruktur, men jeg forstår og vet at det er et datidig uttrykk for å bli en del av fellesskapet og samfunnet. Mottakerne av brevet oppfordres også til å bygge hus de kan bo i, plante hager og spise frukten (v. 5). De advares mot å gå rundt og vente på en annen virkelighet. Enn så lenge er de i eksil, og Jeremia ber dem både om å bygge seg trygge hjem (v. 5) og å beholde håpet for fremtiden (v. 7, 10–11).

Lydighet mot myndighetene

Den andre leseteksten denne søndagen er også en brevttekst. Perikopen er fra avslutningen av Romerbrevet, hvor Paulus kommer med tips og råd til menigheten i Roma.

I mange sammenhenger er denne teksten om styresmaktene lest og brukt som en allmenngyldig teori om hvordan kristne skal forholde seg til myndighetene. Dette finner vi blant annet igjen i Martin Luthers toregimentslære: Gud har innsatt myndighetene over det verdslige og kirken over det åndelige. Etter hvert ble dette brukt som ideologisk støtte til eneveldet, noe som senere kompliserte innføringen av demokratiet. Det destruktive potensialet i en ideologi om lydighet mot styresmakter innsatt av Gud, ble satt på spissen i Europa da Hitler fikk makten. Idealet om å underkaste seg myndighetene er og blir en dårlig allmenngyldig idé. Det hender faktisk at myndighetene skaper frykt hos den som gjør det gode (v. 3).

Dersom teksten ikke leses som uttrykk for en allmenn idé, men som en konkret oppfordring til menigheten i Roma, kan budskapet få en annen valør. Teksten dateres vanligvis til 60-tallet og har den jesustroende forsamlingen i Roma som adresse. Keiser Nero var på det tidspunktet i en tidlig fase av sin regjeringstid, og det er forholdsvis fredelige tider. Samtidig er freden skjør, og keiseren er langt fra stabil. Paulus har planer om å reise til Roma (og at menigheten der betaler reisen hans), og det er grunn til å tro at han kan ha ønsket at det skulle være minst mulig problemer, både for ham selv og menigheten, før han kommer. I denne konteksten kan oppfordringen om å adlyde myndighetene leses som en pragmatisk løsning i en ustabil og utrygg kontekst.

En ordfelle

Søndagens evangelietekst forteller om Jesus i tempelet i Jerusalem (kap. 21). Flere Matteusforskere vil si at det Jesus underviser om og gjør i tempelet, svarer til undervisningen hans i Galilea tidligere i evangeliet. Det er bare det at i Galilea lytter folk til hva han har å si, mens i tempelet blir han avvist av fariseerne og de skriftlærde. I dagens tekst er det nettopp dette som skjer. Jesus har fortalt en lignelse som leder til at fariseerne bestemmer seg for å «fange ham i ord» (v. 15). Den følgende fortellingen er altså ikke en uttømmende lære om forholdet til staten, selv om den ofte er blitt lest slik (jeg kommer tilbake til det nedenfor), men snarere en fortelling om at fariseernes disipler forsøker å fange Jesus med ord.

Etter å ha smigret Jesus (v. 16) stiller fariseernes disipler Jesus spørsmål om hvorvidt det er tillatt å betale skatt til keiseren (v. 17). Spørsmålet kan besvares med «ja» eller «nei», men dersom Jesus gjør det, får han trøbbel. Svarer han «ja», er han lojal mot romerne. Svarer han «nei», er han en opprører. I stedet for å svare direkte, avslører Jesus forsøket på manipulasjon (v. 18) og gir et ikke-svar (v. 19–21). Resultatet er at de som skulle sette ham fast, blir forundret og går sin vei (v. 22).

Som nevnt ovenfor har tolkningshistorien ofte fokusert på selve saken som omtales i denne tekstperikopen: innholdet i spørsmålet fra fariseernes disipler og Jesu svar. I slutten av det første århundre var Tertullian den første som

koblet keiserens bilde på mynten til mennesket som bærer av Guds bilde (pengene har keiserens bilde og skal gis til keiseren; mennesket bærer Guds bilde og skal leve til Guds ære). Reformatorene underbygget toregimentslæren med at noen ordninger tilhører keiseren og andre Gud. Andre igjen har brukt fortellingen til å underbygge en dualistisk forståelse der det verdslige og materielle tilhører keiseren, mens det åndelige tilhører Gud.

Selv om det finnes flere mulige historiske lesninger av «saken» i teksten, er det også mulig å lese perikopen som en fortelling om Jesus og hvordan han møter motstand og forsøk på manipulering. Fariseerne legger en plan for å sette fast Jesus og gjøre livet vanskelig for ham, men de drar ikke selv; de sender disiplene sine. Er de for feige til å dra selv? Tror de Jesus er lettere å lure utpå om det er noen han ikke har snakket med tidligere? Her er det mye informasjon om hvordan fariseerne fremstilles. Disiplene deres forsøker også med velkjent «smøring» i vers 16. De roser Jesus, kanskje for å gjøre ham mindre oppmerksom på brodden i spørsmålet? Kanskje for å få ham til å bli trygg og sleivete eller overmodig? Kanskje er det flere ting på en gang. Men Jesus avslører forsøket deres. Han lar seg ikke lure utpå. Han kaller dem hyklere, og evangelisten skriver at «Jesus merket ondskapen deres». Når han etter dette svarer på spørsmålet, gjør han det uten å gå i fellen deres, og de må gå med uforrettet sak.

Til prekenen

Jeg mener at det er to hovedveier inn i prekenen denne dagen. Begge har utgangspunkt i evangelieteksten, men gir prekener med svært ulik profil.

Saken

Det ene er den mest tradisjonelle lesningen: Å gå inn i saken Jesus diskuterer med fariseernes disipler. Her kan en snakke om ulike regimenter, om menneskets verdi som Guds bilde eller om ulike verdslige eller borgerlige ordninger som vi må forholde oss til. Epistelteksten passer inn som en understreking av at myndighetene i utgangspunktet er en god ting. Jeremias brev blir også en oppfordring om å innordne seg i de forholdene som er.

Utover at dette fremstår som en ganske flat lesning av tekstene, mener jeg også at den bærer i seg mye destruktivt og farlig stoff. Selv om jeg kan ha sans for flere ting ved læren om to regimenter, har den noen farlige sider (jf. kirken i Tyskland på 30- og 40-tallet). Dersom det kristne livet (jf. treenighetstiden) forstås som et liv i lydighet til myndighetene, er det behov for ganske mange nyanseringer. En slik lesning har behov for mange unntak og omskrivninger for eksempel i dagens USA, og det er bare å legge til med eksempler fra verdenssituasjonen.

Et annet eksempel på den faktiske situasjonen i dag blir belyst av søndagens TV-aksjon. Mennesker flykter fra hjem og land fordi de ikke er trygge, blant annet på grunn av krig og undertrykkende myndigheter. Å bruke dagens lesetekster til å fortelle disse menneskene at de skal dra hjem og være lydige mot voldelige og farlige myndigheter, er ikke å ta vare på «det som hører Gud til»: mennesket i sin gudbilledlighet.

Fortellingen

En annen måte å gå inn i dagens preken på er gjennom Jesusfortellingen i evangelieteksten. Den viser oss en Jesus som blir forsøkt manipulert, men som avslører forsøket og unngår å gå i ordfellen som legges for ham. Sett i lys av den litterære konteksten i evangeliet er dette en ganske interessant lesning. Da blir teksten en fortelling om at Jesu budskap ikke blir forstått, og at de som ikke forstår ham, begynner å motarbeide ham. Vi vet i dag at dette leder til hans kors og død. Men dette er også fortellingen om at Jesus står opp imot dem som vil låse ham fast og holde ham nede. Motstanden mot den ondskapen (v. 18) kan se ut til å være fåfengt når han henges på korset, men viser seg tre dager senere å være det sterkeste.

Lesetekstene kan også spille godt med i en slik inngang til prekenen. Teksten fra Romerbrevet tar utgangspunkt i styresmaktene, gjør det gode og beskytter mennesket. Brevet er skrevet i fredstid. Det er en skjør fredstid, men det er fred. Å anerkjenne og innordne seg er ikke alltid feil. Det er godt med «ordning och reda». Utfordringen kommer når ufreden, volden og undertrykkelsen faktisk rammer. Hvis epistelteksten ikke leses som en allmenngyldig lære, men som et brev til mennesker i en

konkret situasjon, kan den si også oss noe om at myndigheter og styresmakter i seg selv ikke er av det onde. Det Jesus gjør og vil, er ikke å rive med alle praktiske og faktiske ordninger mennesker har, men han vil ikke gå med på å bli manipulert.

Brevet til folket i eksil er et brev til noen som er blitt utsatt for styresmaktenes brutale bortføring. De er flyktninger i ukjent land. Jeremia skriver for å anerkjenne behovet for å slå seg ned og for fellesskap der de er, samtidig som han stadfester håpet om en annerledes fremtid. Lest sammen med de andre tekstene, og i treenighetstiden, mener jeg at det her er gitt et godt utgangspunkt for en preken som sier noe sant om det kristne livet: Vi har alle behov for ordninger omkring oss og styresmakter kan være gode (Rom), men manipulasjon skal avsløres. Med Jesus som forbilde kan vi i møte med det destruktive og ondskapen i verden tro på at det nytter å kjempe for menneskets verd og kjærlighetens vilkår i verden. Kanskje synes det ikke med en gang, men den kristne troen bygger på at det er livet og kjærligheten som har det siste ordet. Jeremia-teksten tegner opp et bilde av hva som er godt for mennesker i verden: hjem, mat, fellesskap og håp for fremtiden.

For den som vil knytte søndagens preken opp imot TV-aksjonens tema, ligger mulighetene åpne. Hvordan kan vi støtte opp om gode

samfunnsordninger og styresmakter som tar vare på menneskets verd og mangfold? Hvordan kan vi avsløre manipulasjon og undertrykkelse? Hvordan kan vi støtte opp om det gode livet: hjem, mat, fellesskap og håp – ikke bare for oss selv, men for dem som av ulike årsaker er drevet på flukt? Hvordan kan vi, slik TV-aksjonen oppfordrer oss til, stå sammen for mennesker på flukt og bidra til et trygt hjem og håp for fremtiden?

Salmeforslag:

364 Så kom du da til sist, du var en fremmed

415 Alltid freidig

433 Da Herren kom til denne jord

479 Fordi han kom og var som

morgenrøden

676 Du åpner døren for ditt rikes komme!

680 Ubi caritas et amor / Der barmhjertighet og kjærlighet bor

724 Stjernene lyser fremdeles i mørket



.....
GUNNHILD NORDGAARD HERMSTAD,
RÅDGIVER FOR LITURGIKK I KIRKERÅDET
OG STIPENDIAT I SYSTEMATISK TEOLOGI
VED MF VITENSKAPELIG HØYSKOLE
GH945@KIRKEN.NO
.....

BOTS- OG BØNNEDAG

25. oktober 2026

Tekster: Jer 18,1–10; Rom 2,1–11; Luk 13, 22–30

Liturgisk farge: fiolett

TILGI OSS I DIN NÅDE

På bots- og bønnedag er syndsbekjennelsen en viktig del av gudstjenesten. Den gir oss mulighet til å være ærlige om livet vårt, og vende om fra «urettens vei». I møte med dagens alvorlige bibeltekster trenger nok mange også å høre at vi kan hvile i Guds nåde.

Om dagen

Bot er fra gammelt av en ordinær del av et kristenliv. Bots- og bønnedag har røtter tilbake til middelalderen, den ble avskaffet ved reformasjonen, men kom inn igjen i 1686. Det er en dag for selvransakelse, bønn og oppgjør.

Noen har negative assosiasjoner til bot, hvis man tenker på avlatshandelen i middelalderen, eller de gule trafikkbøtene som stikker opp fra vindusviskeren. Men bot handler om å gjøre opp for seg, og iblant kan det være godt for oss.

Det går an å utvide syndsbekjennelsens ledd